

Agnieszka Dramińska, Joanna Kasprzyk-Machata, Małgorzata Świrad

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, Biblioteka Główna

Zarządzanie nowoczesną uczelnią a działania biblioteki akademickiej w tym obszarze

Streszczenie: W artykule omówiono trzy zagadnienia: biblioteka jako lider bazy wiedzy, wpływ biblioteki na funkcjonowanie uczelni oraz wsparcie kadry zarządzającej przez dostarczanie informacji. Autorki przyjrzały się następującym obszarom działalności uczelni: nauka, badania, projekty, dydaktyka oraz wpływ na otoczenie i zidentyfikowały rolę, jaką biblioteka może w każdym z tych obszarów odegrać. Analiza dotyczy Biblioteki Głównej Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, jednak wskazane rozwiązania mogą posłużyć jako przykład współpracy biblioteki ze środowiskiem akademickim. Omówione działania prowadzą do efektu synergii, ponieważ przynoszą korzyści zarówno uczelni, jak i bibliotece.

Słowa kluczowe: Ustawa 2.0, biblioteka akademicka, uczelnia, współpraca

1. Wprowadzenie

Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (dalej nazywana Ustawą 2.0 lub Ustawą) wywołała w środowisku bibliotek naukowych wiele dyskusji, w których pojawiały się obawy o przyszłość bibliotek. Słowo „biblioteka” pada w niej tylko dwukrotnie: w artykule 11.1 dotyczącym podstawowych zadań uczelni¹ oraz w artykule 49 ustęp 2². Z kolei zapisana w Ustawie 2.0 autonomia uczelni pozwala na doprecyzowanie miejsca i roli biblioteki w strukturach uczelni w aktach

¹ Upowszechnianie i pomnażanie osiągnięć nauki i kultury, w tym przez gromadzenie i udostępnianie zbiorów bibliotecznych, informacyjnych i archiwalnych.

² W uczelni działa system biblioteczno-informacyjny, którego podstawę stanowi biblioteka. Uczelnia może przetwarzać określone w jej statucie dane osobowe osób korzystających z tego systemu.

wewnętrznych, takich jak statut czy regulamin pracy. Śledząc toczące się dyskusje, można zauważyć, że zapisy przyjmowane na poszczególnych uczelniach w dużej mierze zależą od dotychczasowej współpracy biblioteki z innymi jednostkami uczelni.

Zmiany zachodzące na uczelniach w związku z wdrażaniem Ustawy 2.0 nie przekładają się bezpośrednio na pracę bibliotek, jednak mogą się przyczynić do wyników kolejnej ewaluacji, w której oceniana będzie przede wszystkim jakość badań naukowych prowadzonych w ewaluowanych dyscyplinach. Od otrzymanej kategorii będzie zależna m.in. wysokość finansowania dalszych badań naukowych oraz miejsce uczelni wśród określonej grupy szkół wyższych. W celu osiągnięcia możliwie dobrego wyniku ewaluacji konieczna jest współpraca różnych jednostek uczelni. Zdaniem auterek niebagatelna rola w tym procesie przypada bibliotekom.

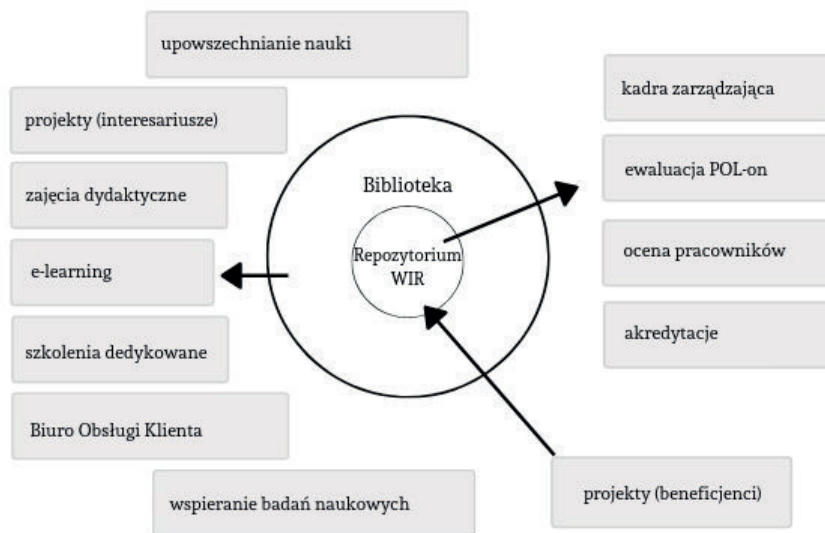
W pracy *Koncepcje zarządzania współczesnym uniwersytetem* Krzysztof Leja (Leja 2011) obszernie omawia historię uniwersytetów, skupiając się na analizie zmian koncepcji zarządzania od uniwersytetu liberalnego Wilhelma von Humboldta z początków XIX w. do uniwersytetu przedsiębiorczego zaproponowanego przez Burtona R. Clarka w końcu lat 90. ubiegłego stulecia. Mimo powszechnej zgody co do konieczności zmian w szkolnictwie wyższym odrzucenie tradycyjnej koncepcji uniwersytetu liberalnego na rzecz uniwersytetu przedsiębiorczego napotyka opór.

Ustawa 2.0 pozostawia uczelni dużą autonomię przy opracowaniu, przyjęciu i wdrożeniu uregulowań wewnętrznych, takich jak statut czy regulamin pracy. Wypracowane rozwiązania mogą oznaczać wprowadzenie jedynie koniecznych, często kosmetycznych zmian w regulacjach wewnętrznych i prowadzić do utrwalenia dotychczasowych rozwiązań lub przez radykalne zmiany struktury organizacyjnej, zakresów, obowiązków, organizacji pracy dać uczelni przewagę konkurencyjną w warunkach permanentnej niepewności, konkurencji oraz zmian otoczenia. Im bardziej elastyczne będą przyjęte rozwiązania, tym łatwiej będzie reagować na zmieniające się potrzeby interesariuszy – pracowników, studentów i przedsiębiorców. Przyjęta przez uczelnię strategia rozwoju musi uwzględniać wszystkie obszary działalności, a zarządzanie powinno być na tyle efektywne, żeby zapewnić rozwój.

Konkurencyjność uczelni zależy w znacznej mierze od dwóch kluczowych kompetencji: doskonałości naukowej oraz doskonałości dydaktycznej. Zagadnienie omówione jest szerzej w artykule Justyny Bugaj i Marka Szaruckiego (Bugaj, Szarucki 2019). O dążeniu do doskonałości naukowej świadczą prowadzone badania naukowe, projekty badawcze oraz publikacje w renomowanych czasopismach. Z kolei doskonałość dydaktyczna to atrakcyjne kierunki studiów na różnych poziomach i stopniach, stosowanie nowoczesnych metod nauczania oraz wspierania studentów, wysokiej

jakości materiały dydaktyczne oraz podręczniki. Osiągnięcie przewagi konkurencyjnej przez osiąganie doskonałości w tych kluczowych dla uczelni kompetencjach oznacza większe wsparcie finansowe ze strony rządu, współpracę z biznesem, zwiększenie poziomu umiędzynarodowienia, przyciągnięcie większej liczby potencjalnych studentów.

W artykule autorki wskażą miejsce biblioteki w nowoczesnej uczelni. Szerzej zostaną omówione wybrane działania Biblioteki Głównej UEW, przedstawione na rysunku 1.

Rys. 1. Działania Biblioteki w środowisku uczelni

2. Wsparcie działalności naukowej

Działania bibliotek, w dążeniu uczelni do doskonałości naukowej, skupiają się z jednej strony na wspieraniu inicjatyw podnoszących kompetencje pracowników naukowo-badawczych i badawczych, a z drugiej na upowszechnianiu dorobku naukowego uczelni.

Kluczowymi działaniami podejmowanymi przez Bibliotekę Główną UEW w tym obszarze są:

- wsparcie przy organizacji warsztatu naukowego,
- pomoc przy przygotowaniu wniosków habilitacyjnych,
- upowszechnianie dorobku publikacyjnego.

Od dłuższego czasu Biblioteka Główna UEW oferuje szkolenia poświęcone bazom danych oraz popularnym programom do zarządzania bibliografią. Są one kierowane do osób indywidualnych, katedr, grup seminaryjnych, ale zainteresowanie jest niewielkie. Od 2018 r. oferta szkoleń Biblioteki została włączona w szkolenia organizowane przez Centrum Obsługi Badań Naukowych (dalej Centrum lub COBN), jednostkę podległą prorektorowi ds. nauki.

Kluczowe aktywności COBN to wspomaganie procesu przygotowania publikacji o globalnym zasięgu oraz podnoszenie kompetencji pracowników naukowych w pozyskiwaniu i realizacji projektów naukowych (Centrum Obsługi Badań Naukowych 2019).

Centrum, po przeprowadzeniu badań ankietowych, przygotowało ofertę szkoleń oraz warsztatów. Organizowanie tych aktywności opiera się na regulaminie stworzonym przez COBN, który określa rodzaje szkoleń, zakres oraz warunki uczestnictwa w aktywnościach podnoszących kompetencje naukowe pracowników badawczych Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu. Regulamin zawiera również ustalenia dotyczące: programu szkoleń, procedury naboru, organizacji szkolenia, rezygnacji z uczestnictwa oraz informacji o wydawaniu zaświadczeń o odbytych szkoleniach. Beneficjentami tych szkoleń oraz warsztatów mogą być osoby związane z Uniwersytetem – pracownicy oraz uczestnicy studiów doktoranckich.

W ofercie znajdują się m.in.: szkolenia teoretyczne i praktyczne nt. badań jakościowych oraz metod ilościowych, a także spotkania informacyjne z przedstawicielami Narodowego Centrum Nauki dotyczące przygotowania wniosków. Biblioteka Główna UEW w ramach spotkań współorganizowanych z COBN przygotowała cykl warsztatów praktycznych nt.: multiwyszukiwarki oraz korzystania z baz pełnotekstowych na przykładzie wybranej bazy, wykorzystania baz bibliometrycznych Web of Science Core Collection oraz Scopus, a także zastosowania menedżera do zarządzania bibliografią w pracy naukowca.

Każde szkolenie zakończone jest ankietą ewaluacyjną, w której naukowcy oceniają m.in.: ogólne wrażenie po szkoleniu, przydatność informacji prezentowanych podczas szkolenia oraz czas szkolenia. Warsztaty przygotowane przez Bibliotekę zostały ocenione wysoko, uczestnicy szkoleń zdecydowanie je polecają. W ramach współpracy Biblioteki z COBN odbyło się spotkanie mające na celu omówienie dotychczasowych szkoleń oraz (na podstawie uwag pracowników) przygotowanie propozycji nowych kursów, które odpowiadałyby rzeczywistym potrzebom naukowców. W planach Biblioteki jest zorganizowanie szkoleń nt. oceny czasopism naukowych oraz wskaźników służących do ich oceny.

Przeprowadzone szkolenia zdecydowanie wpisują się w działania wspomagające organizację warsztatu pracy naukowej, a ankiety ewaluacyjne wskazują na potrzebę ich prowadzenia oraz pozwalają na dostosowywanie oferty do zmieniających się warunków.

Kolejny projekt, w który została włączona Biblioteka Główna UEW, tym razem jako beneficjent, to projekt *InterEkon – Program doskonałości naukowo-badawczej*, finansowany ze środków programu Regionalna Inicjatywa Doskonałości, realizowany w latach 2019–2022. W ramach projektu przewidziano realizację działań na rzecz wzrostu jakości badań w zakresie specjalności naukowych zespołów badawczych UEW. Realizacja projektu zakłada wsparcie potencjału badawczego – zakup baz danych i licencji na oprogramowanie służące analizie danych, jak również uzupełnienia dorobku naukowego pracowników Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu w uczelnianym Repozytorium WIR (InterEkon 2019).

Wsparcie w badaniach naukowych przez pracowników Biblioteki Głównej UEW obejmuje również konsultacje indywidualne, które są odpowiedzią na częste pytania naukowców. W ramach konsultacji indywidualnych Biblioteka oferuje pomoc w:

- wyszukiwaniu literatury koniecznej przy realizacji grantu lub projektu, instrukcje w zakresie wyboru technik i metod wyszukiwania informacji oraz korzystania z języków informacyjno-wyszukiwawczych odnoszą się do przygotowania przeglądu literaturowego, pogłębionych poszukiwań oraz zestawień bibliograficznych przygotowanych z wykorzystaniem zbiorów i baz subskrybowanych przez Bibliotekę,
- wyszukiwaniu luki badawczej w uprawianych obszarach naukowych,
- uzyskaniu identyfikatora ORCID oraz powiązaniu publikacji w bazach Scopus i Web of Science.

Ustawa 2.0 wprowadza znaczące zmiany w procedurze awansu naukowego. Wielu pracowników naukowych Uczelni występowało o pomoc przy przygotowaniu wniosków habilitacyjnych. Bibliotekarze od 2018 r. wspierają naukowców w procesie habilitacyjnym, przygotowując zestawienia publikacji oraz ocenę bibliometryczną dorobku naukowego będącego przedmiotem oceny. Niejednokrotnie wiąże się to z koniecznością przygotowania wersji cyfrowych publikacji.

Biblioteka wraz z innymi jednostkami Uczelni aktywnie realizuje założenia polityki upowszechniania nauki UEW. Podstawową aktywnością Biblioteki w tym zakresie jest rejestracja dorobku naukowego w uczelnianym Repozytorium WIR (repozytorium omówione jest szerzej w dalszej części artykułu).

Ponadto Biblioteka Główna UEW rejestruje i udostępnia publikacje Wydawnictwa UEW w następujących bazach:

- Dolnośląska Biblioteka Cyfrowa (od 2011 r. zawiera pełne teksty czasopism wydawanych na UEW) – kolekcja UEW,
- BazEkon (opis bibliograficzny oraz bibliografia załącznikowa wraz z linkiem do pełnego tekstu, jeśli pozwalają na to prawa autorskie czasopism wydawanych w UEW).

Za działanie Biblioteki upowszechniające dorobek publikacyjny pracowników można również uznać przygotowanie i / lub import do Polskiej Bibliografii Naukowej (PBN) publikacji pracowników UEW. Podczas parametryzacji za lata 2013–2016 były ewaluowane cztery wydziały Uczelni. W przypadku trzech z nich importerem publikacji do modułu sprawozdawczego byli pracownicy Biblioteki Głównej UEW. Jeśli chodzi o czwarty wydział, to bibliotekarz przygotował plik do importowania, a sam import przeprowadził pracownik tego wydziału.

W związku z ewaluacją zarządzeniem rektora został powołany Zespół ds. Wsparcia Ewaluacji (Zarządzenie nr 16... 2019), w którym bibliotekarze współpracują z pracownikami naukowymi. Zespół ma za zadanie pomóc naukowcom w określeniu strategii publikacyjnej w krótkim i długim okresie, a kierownikom katedr i dziekanom przygotować zestawienia, które mogą być impulsem do wprowadzenia działań naprawczych.

Jednym z działań rektora ds. nauki, które może przyczynić się do rozwoju kadry badawczej, a co za tym idzie – pozwoli na osiągnięcie sukcesu w kolejnej ewaluacji, są finansowe nagrody za publikowanie w czasopismach ze współczynnikiem wpływu IF. Jest to system stypendiów. Biblioteka Główna UEW przygotowuje zestawienia najlepszych publikacji w roku kalendarzowym, uzupełnione o procentowy udział w jej przygotowaniu przez poszczególnych autorów oraz dyscyplinę przez nich zadeklarowaną. Natomiast zestawienia najlepiej ocenianych, pod względem ewaluacji, publikacji są tworzone na bieżąco i przesyłane do Centrum Marketingu.

3. Wsparcie działalności dydaktycznej

Uczelnia realizuje projekty mające na celu wzmocnienie kompetencji dydaktycznych pracowników. Na szczególną uwagę zasługują dwa ostatnio realizowane projekty:

- 1) *Laboratorium Innowacyjnych Kompetencji Dydaktycznych InnoLab*,
- 2) *PORTAL – Zintegrowany System Programu Rozwoju Uniwersytetu Ekonomicznego*.

Potencjał pracowników Biblioteki Głównej UEW w środowisku Uczelni został dostrzeżony na tyle, by mogli oni stać się interesariuszami w projekcie *Laboratorium Innowacyjnych Kompetencji Dydaktycznych InnoLab* (InnoLab 2017–2019). Projekt realizujący program doskonalenia kompetencji pracowników Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu finansowany był ze środków Unii Europejskiej w ramach środków Europejskiego Funduszu Społecznego, Programu Operacyjnego Wiedza, Edukacja, Rozwój. Projekt był przeznaczony dla pracowników dydaktycznych, zatrudnionych na umowę o pracę, chcących podnosić swoje kompetencje dydaktyczne i efektywność kształcenia studentów przez rozwijanie warsztatu pracy o innowacyjne narzędzia i nowe metody prowadzenia zajęć. W ramach projektu bibliotekarze odpowiedzialni byli za przygotowanie obowiązkowego modułu, którym było szkolenie z doskonalenia umiejętności informatycznych posługiwania się profesjonalnymi bazami danych i ich wykorzystania w procesie kształcenia z uwzględnieniem specyficznych potrzeb profilu dydaktycznego uczestnika (dwie godziny lekcyjne).

Moduł dotyczył dwóch zagadnień tematycznych:

- 1) narzędzi bibliometrycznych, które mogą być wykorzystane w dydaktyce i w ocenie dorobku naukowego; podczas spotkań omawiano bazy: Web of Science, Journal Citation Reports, Scopus, program Publish or Perish (nakładkę na Google Scholar);
- 2) podstawowych funkcji i zastosowań wybranej bazy ekonomicznej, sposobów szybkiego wyszukiwania informacji oraz metod eksportu danych; do wyboru były subskrybowane przez Bibliotekę Główną UEW bazy: EMIS Intelligence, Euromonitor International Passport, Thomson Reuters Eikon (wraz z narzędziem Datastream).

Indywidualne szkolenia były prowadzone w gabinetach bibliotekarzy, w terminach dogodnych zarówno dla uczestników, jak i trenerów, po wcześniejszym uzgodnieniu telefonicznym, potwierdzonym mailowo (Kościkiewicz 2016, s. 26). Projekt został zakończony, a udział w nim bibliotekarzy został oceniony jednoznacznie pozytywnie. Skutkuje to pojawianiem się oferty współpracy przy prowadzeniu szkoleń i tworzeniu przeglądów literaturowych w ramach nowych projektów oraz przy przygotowywaniu wniosków grantowych.

Drugim z projektów jest *PORTAL – Zintegrowany Program Rozwoju Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu* (PORTAL 2018–2019). Projekt jest finansowany z Narodowego Centrum Badań i Rozwoju. Głównym celem jego realizacji jest wzmocnienie potencjału dydaktycznego Uczelni. W realizację projektu zaangażowanych jest wiele jednostek uczelni. Do współpracy zaproszono m.in. przedstawicieli władz dziekańskich, Biblioteki Głównej, Centrum Jakości Kształcenia, Biura Karier

i Promocji Zawodowej, Działu Polityki i Zarządzania Kadrami, Centrum Kształcenia Ustawicznego, Działu Controllingu oraz Centrum Informatyki.

W efekcie realizacji projektu Uczelnia ma stać się nowoczesnym ośrodkiem kształcenia i zarządzania. Projekt realizowany jest od września 2018 r., potrwa cztery lata i składa się z sześciu zadań. Bibliotekarze administrujący danymi z Repozytorium WIR zostali zaangażowani w czynności związane z opracowaniem i wdrożeniem Zintegrowanego Systemu Zarządzania Uczelnią, w ramach którego powstaje system oceny pracowniczej, nakierowany na stworzenie narzędzia zarządzania na szczeblu operacyjnym, taktycznym i strategicznym, zorientowanego na motywowanie, zaangażowanie, osiągnięcia i rozwój kompetencji.

Nowy system oceny pracowniczej ma integrować działające na uczelni systemy: kadrowy SIMPLE, USOS, Repozytorium WIR oraz eOcena. W ramach realizacji projektu uruchomione zostały studia podyplomowe: organizacja i zarządzanie uczelnią. W pierwszej edycji tych studiów brali udział zaproszeni kierownicy z jednostek pomocniczych Uczelni, w tym dyrektor Biblioteki Głównej UEW. Nawiązane znajomości i praca w zespołach dają szansę na lepszą współpracę w przyszłości.

W Uczelni stałe zajęcia biblioteczne są prowadzone przez Bibliotekę Główną UEW, z krótkimi przerwami, od roku akademickiego 1953/1954 (Chrapczyńska, Świrad 2016, s. 160). Od ponad dekady Biblioteka wspiera dydaktykę w procesie kształcenia użytkowników według koncepcji *Information Literacy* (IL) – edukacji informacyjnej, która pozwala na wyrobienie umiejętności sprawnego poruszania się we współczesnych źródłach informacji oraz nabycie kompetencji informacyjnych. Od 2009 r. w system edukacji informacyjnej zostały również włączone zajęcia na platformie e-learningowej. Program zajęć jest dostosowywany do potrzeb informacyjnych studentów. Propozycja zmian w trybie prowadzenia zajęć bibliotecznych została wstępnie zaakceptowana przez Samorząd Studencki i rektora ds. dydaktyki.

Proponowane szkolenia dla studentów:

- w ramach dni adaptacyjnych bibliotekarze przedstawią ofertę usług Biblioteki Głównej UEW, a obligatoryjne zajęcia dla studentów pierwszego oraz drugiego stopnia kształcenia studiów stacjonarnych i niestacjonarnych obejmą eKurs i konsultacje prowadzone przez bibliotekarzy;
- na pierwszym stopniu kształcenia, po przypisaniu do grup seminaryjnych, studenci uczestniczyć będą w dwóch spotkaniach w laboratoriach komputerowych, na których zapoznają się z ofertą Biblioteki, która może być przydatna przy studiowaniu i pisaniu prac – esejów lub prac licencjackich;

- na drugim stopniu kształcenia – w ramach grup seminaryjnych studenci uczestniczą (po uzgodnieniu z promotorem prac magisterskich zakresu tematycznego) w zajęciach, na których zostaną zaprezentowane źródła elektroniczne przydatne przy zbieraniu literatury oraz danych niezbędnych do pisania pracy magisterskiej;
- na studiach doktoranckich – omówione zostaną zagadnienia związane z otwartą nauką, prawem autorskim oraz zarządzaniem bibliografią.

W 2019 r. bibliotekarze poprowadzili cykl szkoleń – tzw. szkolenia dedykowane na prośbę pracowników naukowych. Na zajęciach o nazwie „rynk finansowe” pracownicy Biblioteki Głównej UEW szczegółowo zaprezentowali możliwości serwisu Emis Intelligence, którego akademicką subskrypcję Biblioteka oferuje w swoich zasobach elektronicznych.

Ciekawą inicjatywą było również przeprowadzanie przez pracownika Biblioteki w roku akademickim 2018/2019 w ramach studiów doktoranckich zajęć o nazwie „systematyczny przegląd literatury i bibliometria”. Przedmiot w wymiarze ośmiu godzin lekcyjnych był obowiązkowy dla studentów drugiego roku kształcących się w ramach Interdyscyplinarnego Programu Studiów Doktoranckich (IPSD).

4. Biblioteka liderem bazy wiedzy

Jednym z najistotniejszych działań biblioteki wspomagających zarządzanie nowoczesną uczelnią zarówno w obszarze nauki, jak i badań czy dydaktyki jest tworzenie lub współtworzenie wraz z innymi jednostkami centralnej bazy wiedzy – rozumianej jako system, który umożliwia gromadzenie możliwie kompletnej informacji o uczelni oraz naukowcach z nią związanych. Z założenia dobrze zorganizowana i systematycznie zasilana danymi baza nie tylko dokumentuje, prezentuje czy archiwizuje dorobek naukowy, ale również umożliwia śledzenie współpracy z innymi instytucjami, promuje i umiędzynarodawia badania realizowane w jednostce oraz wspiera przekazywanie danych do centralnych systemów. Uczelnia zobligowana jest do przekazywania danych do POL-onu (Zintegrowanego Systemu Informacji o Nauce i Szkolnictwie Wyższym) już nie tylko o publikacjach, ale również o zrealizowanych projektach, otrzymanych patentach, zdobytych przez pracowników nagrodach, technologii, infrastrukturze czy wydawanych czasopismach i zorganizowanych przez jednostkę konferencjach.

Rozwiązaniem kompilującym tego typu dane, które zyskuje coraz większą popularność, są systemy typu CRIS (*Current Research Information System*), czyli systemy zarządzania danymi badawczymi przechowującymi informacje o prowadzonych projektach badawczych, instytucjach i osobach związanych z badaniami, sieciami

współpracy i programach finansowania (De Castro 2019). CRIS to całościowy kształt działalności instytucji w jej obszarze naukowo-badawczym, narzędzie dla różnych grup odbiorców, takich jak naukowcy, studenci, administracja, władze uczelni czy systemy centralne, realizujące ich potrzeby i oczekiwania. Nie bez znaczenia jest również możliwość dotarcia za pośrednictwem CRIS do otoczenia biznesowego i przedsiębiorców zainteresowanych współpracą z instytucją, czyli transfer wiedzy pomiędzy społecznością naukową a otoczeniem biznesu. Różne potrzeby i oczekiwania odbiorców wymagają od systemów typu CRIS elastyczności oprogramowania, które pozwala na szybkie wprowadzanie modyfikacji i odpowiedzi na zmieniające się otoczenie, np. przepisy prawne. Integralną częścią systemów tego typu jest repozytorium instytucjonalne, które rejestruje, udostępnia, promuje i archiwizuje dorobek pracowników. Jednym z rozwiązań typu CRIS dostępnym na polskim rynku jest oprogramowanie Omega-PSIR (autorstwa pracowników Instytutu Informatyki Politechniki Warszawskiej, zrealizowane w ramach projektu SYNAT) umożliwiające tworzenie bazy wiedzy dzięki szerokiemu zakresowi agregowanych danych. Umożliwia tworzenie przejrzystego i funkcjonalnego instytucjonalnego systemu informacji o uczelni i prowadzonych na niej badaniach. Biblioteka Główna UEW korzysta z tego oprogramowania do tworzenia Repozytorium WIR, które powstało jako typowe repozytorium instytucjonalne, ale z każdym rokiem wzrasta jego ranga i coraz bardziej ewoluuje w stronę uczelnianej bazy wiedzy.

Repozytorium WIR działa jako centralny system rejestracji dorobku na UEW od roku 2013 i jest kontynuacją opracowywanych przez pracowników Biblioteki Główniej UEW od lat 50. spisów bibliograficznych. Do początku 1997 r. bibliografie publikacji pracowników wydawane były w wersji drukowanej, a następnie gromadzone w elektronicznej bazie „dorobek”. Działanie Repozytorium WIR jest regulowane przepisami, m.in. *Zarządzeniem nr 11/2016 Rektora Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu z dnia 14 marca 2016 r. w sprawie obowiązku dokumentowania dorobku naukowo-dydaktycznego Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu* (Zarządzenie nr 11... 2019). Ewidencjonowaniu podlegają publikacje autorstwa pracowników i doktorantów Uczelni – przede wszystkim monografie, redakcje książek, rozdziały z książek, referaty opublikowane w materiałach konferencyjnych, artykuły z czasopism i raporty. Zgodnie z zarządzeniem całość informacji o dorobku baza gromadzi od roku 2013, a z lat wcześniejszych tylko w wyborze.

Koncepcja funkcjonowania bazy została opracowana przez pracowników Biblioteki Główniej UEW mających na uwadze przede wszystkim dokumentowanie dorobku piśmienniczego i jego sprawozdawanie, ale także zdających sobie sprawę, że coraz

więcej aspektów działalności UEW będzie wymagało rejestracji, sprawozdawczości i będzie miało realny wpływ na prowadzone na uczelni badania. Repozytorium WIR jest również narzędziem, które umożliwia udostępnianie pełnych tekstów publikacji będących efektem prac badawczo-rozwojowych pracowników Uczelni opublikowanych w modelu *open access*, wykorzystujących wolne licencje.

Obecnie Repozytorium WIR zawiera ponad 13 500 publikacji, w tym prawie 12 000 prac afiliowanych na UEW. Zbiór ten tworzą opisy ponad 600 książek autorских i redagowanych, 4000 rozdziałów i prawie 7000 artykułów z czasopism, w tym około 500 z czasopism mających Impact Factor. Baza obejmuje także 285 rozpraw doktorskich obronionych na Uczelni oraz stale zwiększający się zbiór danych o pracach niepublikowanych, takich jak raporty, wygłoszone referaty, postery czy streszczenia.

Istotnym elementem Repozytorium WIR są moduły: Czasopisma i serie – zawierający rozbudowane profile wszystkich wydawnictw ciągłych i seryjnych, w których publikują naukowcy związani z UEW, oraz Konferencje – będący listą konferencji krajowych i zagranicznych, w których czynnie uczestniczyli pracownicy UEW. Repozytorium WIR zostało w 2017 r. wykorzystane jako źródło informacji o publikacjach eksportowanych do POL-onu, do ankiety jednostki.

Centralnym elementem w Repozytorium WIR jest rozbudowany profil naukowca (w czerwcu 2019 r. było ich 888), który w przejrzystej formie przedstawia, czym pracownik się zajmuje, prezentuje cały zarejestrowany dorobek naukowy, w tym wykaz publikacji w podziale na poszczególne typy dokumentów wraz z punktacją zgodnie z obowiązującymi przepisami oraz opisy dokumentów niepublikowanych jak poster czy prezentacja. Barwna chmura tagów przedstawia obszary badawcze, w których się specjalizuje. W profilu można znaleźć aktualizowane na bieżąco wskaźniki bibliometryczne, m.in. cytowania oraz indeks Hirscha zaciągnięte z renomowanych baz danych (Web of Science Core Collection, Scopus, Google Scholar) oraz osiągnięcia naukowe rozumiane jako awanse naukowe (kolejne tytuły naukowe). W zakładce Współpraca jest przedstawione graficznie (za pomocą drzewa) powiązanie naukowca z innymi autorami zarówno z UEW, jak i z innymi instytucji. W fazie testów jest wyświetlanie tej informacji w formie mapy świata. Na profilu można również znaleźć statystyki dotyczące dorobku.

Takie nasycenie danych ułatwia i przyspiesza transfer wiedzy pomiędzy społecznością naukową a otoczeniem biznesu. Każdy profil jest również zintegrowany z profilem ORCID (numer obligatoryjny dla każdego polskiego naukowca) zgodnie z *Zarządzeniem nr 59/2018 Rektora Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu z dnia 9 sierpnia 2018 r. w sprawie obowiązku uzyskania przez pracowników naukowych i doktorantów*

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu międzynarodowego indywidualnego numeru Researcher ID oraz numeru ORCID (Zarządzenie nr 59... 2018).

Ważnym aspektem jest zastosowanie Repozytorium WIR w realizacji obowiązków wynikających z wejścia w życie nowej ustawy o szkolnictwie wyższym, tzw. Ustawy 2.0, zwłaszcza w jej aspekcie ewaluacyjnym. Już teraz Repozytorium WIR rejestruje komplet publikacji pracowników wraz z przypisaną do nich liczbą punktów zgodnie z obowiązującymi przepisami. W profilu każdego aktywnego nauczyciela akademickiego zatrudnionego na UEW zamieszczona jest informacja o grupie pracowniczej, dyscyplinie naukowej oraz zaliczaniu do liczby N – zgodnie z danymi w systemie POL-on. W pierwszym kwartale 2019 r. baza została wzbogacona o informacje o zadeklarowanej przez pracowników dyscyplinie lub dyscyplinach wraz z informacją o procentowym udziale czasu pracy w dyscyplinie. W najbliższym czasie każdy zarejestrowany rekord publikacji będzie również przynależny do odpowiedniej dyscypliny zgodnie z dyscypliną autora.

Dzięki uzupełnieniu profilu pracownika o te informacje, a także elastyczności oprogramowania udało się w krótkim czasie przygotować dane pozwalające na generowanie rozmaitych raportów i analiz wspierających politykę kadrową w świetle Ustawy 2.0.

Należy również podkreślić, że wszystkie dane z Repozytorium WIR można eksportować w rozmaitych formatach, np. bibtex, excel, pdf.

Już teraz wiadomo, że Uczelnia potrzebuje czegoś więcej niż tylko repozytorium publikacji, kolejnym etapem prac jest wprowadzenie danych o innej działalności nauczycieli akademickich oraz połączenie tych informacji. Ponieważ potencjał Repozytorium WIR, dzięki elastycznemu oprogramowaniu, jest bardzo duży, prowadzone są prace, aby jak najlepiej go wykorzystać. Jako pierwsze z obszaru działalności naukowej do bazy trafią informacje o projektach realizowanych na UEW. Dzięki współpracy z Centrum Zarządzania Projektami (CZP) pilotażowo zostały wprowadzone opisy kilku projektów, ale wdrożenie modułu czeka na zarządzenie Rektora. Moduł Projekty został rozbudowany i dostosowany do wymagań, dzięki czemu nie tylko może prezentować dane o realizowanych i już zrealizowanych projektach, ale także przysyłać ten typ danych do POL-onu wraz ze szczegółowymi danymi dotyczącymi finansowania. Tą częścią, po przeszkoleniu, zajmą się pracownicy COBN oraz Centrum Zarządzania Projektami. Pracownicy CZP będą służyć wsparciem w gromadzeniu danych o patentach.

W przyszłej bazie wiedzy znajdą się również szczegółowe informacje o czasopiśmie wydawanych na Uczelni oraz zestawienie wszystkich konferencji, których organizatorem lub współorganizatorem jest UEW.

Repozytorium WIR jest również w pełni przystosowane do rejestrowania wszystkich typów prac dyplomowych powstających na Uczelni. Do pełnego obrazu działalności badawczej niezbędna jest także informacja dotycząca aktywności pracowników rozumiana m.in. jako pełnione przez nich funkcje eksperckie, członkostwo w towarzystwach i instytucjach, otrzymane nagrody i wyróżnienia czy dokonane wdrożenia. Do uzupełnienia pozostaje również informacja o technologiach oraz infrastrukturze naukowo-badawczej i laboratoriach.

Zespół odpowiedzialny za rozwój Repozytorium WIR tworzą przede wszystkim bibliotekarze i to oni odpowiadają za jakość wprowadzanych i planowanych do wprowadzania danych. Dzięki wiedzy oraz umiejętnościom w zakresie gromadzenia i opracowywania danych są idealnymi osobami mogącymi pracować w centralnych systemach informacji, jakim staje się Repozytorium WIR.

5. Podsumowanie

Podstawowym zadaniem biblioteki naukowej jest zapewnienie dostępu do zasobów niezbędnych do prowadzenia pracy badawczej, a także realizacji własnych prac naukowych. Biblioteka szkoły wyższej powinna zapewnić również materiały dydaktyczne. Jednak te zadania nie wyczerpują roli, jaką może odgrywać w środowisku, w którym funkcjonuje. Od wielu czynników zależy, na ile aktywnie działa na rzecz organizacji, którą współtworzy.

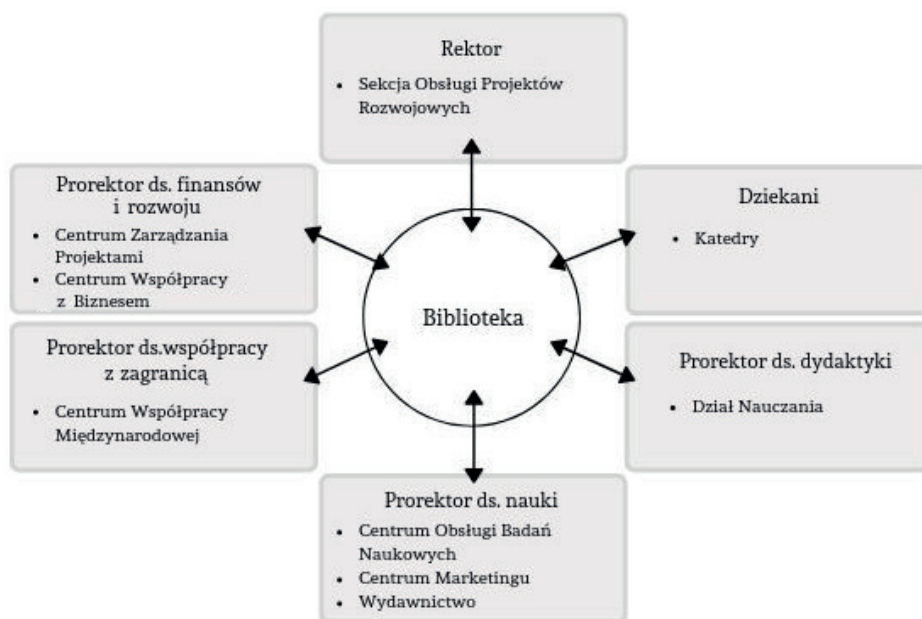
Ustawa 2.0 wymusza na uczelniach zmiany organizacyjne, przynajmniej w takim zakresie, żeby uwzględniły cele nakładane przez ustawę i przepisy wykonawcze w zakresie nowego podziału dyscyplin. Sposób wyboru i wdrażania zmienionej struktury organizacyjnej zależy od przyjętej strategii. Biblioteki akademickie z reguły podlegają prorektorowi ds. nauki i można przyjąć, że ta podległość zostanie zachowana.

Pozycja biblioteki w dużej mierze zależy od umiejętności promowania oferowanych usług, które muszą uwzględniać zmieniające się oczekiwania użytkowników. Użytkownicy to zarówno czytelnicy – głównie nauczyciele akademicki oraz studenci, jak i jednostki organizacyjne uczelni, które w swej działalności wykorzystują informacje uzyskane z biblioteki. O ile zasoby niezbędne do realizacji dydaktyki i prac badawczych są w bibliotekach naukowych szkół wyższych na poziomie podobnym do zasobów wiodących uczelni świata, to potencjał bibliotekarzy nie jest zdaniem autorek dostatecznie wykorzystywany.

W artykule wskazano udział biblioteki w działaniach wspierających naukę oraz dydaktykę. Są nimi głównie działania na rzecz nauczycieli akademickich zatrudnionych

czy to na stanowiskach badawczo-dydaktycznych, czy na dydaktycznych. Jednak oferta biblioteki nie ogranicza się tylko do tych dwóch grup interesariuszy.

Rysunek 2 identyfikuje jednostki organizacyjne, z którymi blisko współpracuje lub zamierza współpracować Biblioteka Główna UEW. Wskazana jest podległość tych jednostek w strukturze Uczelni.

Rys. 2. Biblioteka w środowisku Uczelni

Udział szerokiej reprezentacji bibliotekarzy w pracach na rzecz uczelni w różnych obszarach ich działalności niewątpliwie wzmacnia pozycję bibliotek. Bibliotekarze mają wpływ na wewnętrzne uregulowania obowiązujące na uczelni, biorąc udział w pracach zespołów powoływanych przez rektora lub są proszeni o konsultacje. W UEW bibliotekarze są członkami komisji senackich kadencji 2016–2020. I tak dyrektor Biblioteki Głównej UEW jest członkiem Komisji ds. Rozwoju Kadr Naukowych (Komisje senackie 2016–2019), a zastępca dyrektora jest członkiem komisji wydawniczej (jako przedstawiciel związków zawodowych). Komisja ds. Rozwoju Kadry Naukowej m.in. opracowała nowe zasady oceny nauczycieli akademickich.

Bibliotekarze pracują również w zespołach ds. tworzenia wewnętrznych uregulowań (regulamin pracy, regulamin wynagrodzeń). Zgodnie z zapisem w nowym

Statucie dyrektor Biblioteki jest członkiem Rady Naukowej Uczelni, ciała kolegialnego wspierającego prorektora ds. nauki.

Bibliotekarze sporządzają zestawienia na zamówienie różnych jednostek, głównie rektora lub prorektorów, ale też Centrum Marketingu, dziekanów, kierowników katedr. Zestawienia te są niezbędne m.in. przy częściowej ocenie realizacji strategii uczelni.

Większość zapytań kierowanych do Biblioteki Głównej UEW dotyczy publikacji. Do prowadzenia bieżącej polityki kadrowej Kolegium Rektorskiemu zależy na wiarygodnej informacji dotyczącej publikacji z podziałem na dyscypliny, które będą ewaluowane w 2021 r. Ważną informacją są również osiągnięcia poszczególnych pracowników wliczanych do liczby *N*.

Przy ocenie okresowej nauczycieli akademickich w kryterium pierwszym (osiągnięcia naukowo-badawcze) oraz drugim (osiągnięcia dydaktyczno-wychowawcze) dane o publikacjach zaciągane są do systemu z Repozytorium WIR. Aktualnie system oceny okresowej jest modyfikowany w ramach projektu PORTAL i docelowo będzie miał znacznie szersze zastosowanie.

Ze względu na starania Uczelni o uzyskanie akredytacji międzynarodowych bibliotekarze biorą udział w spotkaniach z członkami komisji akredytacyjnych. Zarówno zasoby tradycyjne, bazy danych, oferta usług, jak i funkcjonalność budynku Biblioteki są wysoko oceniane przez członków komisji. Działania te są doceniane przez prorektora ds. współpracy z zagranicą oraz podlegające mu Centrum Współpracy Międzynarodowej.

Inne działania Biblioteki to m.in. udział w pracach Zespołu ds. Strategii Doskonałej Obsługi Klienta. Zespół, złożony z przedstawicieli jednostek obsługujących różne grupy klientów, został powołany przez rektora na początku 2019 r. Zespół podzielił się na trzy grupy, które pracowały w następujących obszarach tematycznych: reprezentacja (ogólne zasady obsługi klienta wewnętrznego i zewnętrznego), komunikacja wewnętrzna oraz komunikacja zewnętrzna. Wynikiem prac zespołu była identyfikacja problemów, które mogą mieć wpływ na postrzeganie UEW przez różne grupy interesariuszy, zaproponowanie właściwych rozwiązań, wskazanie zagrożeń przy ich wdrażaniu oraz określenie niezbędnych zasobów. Przygotowane opracowanie przekazane zostało rektorowi.

Lista działań Biblioteki Głównej UEW, zarówno cyklicznych, jak i realizowanych na zamówienie jest znacznie dłuższa i można do niej zaliczyć: organizację wydarzeń w ramach Dolnośląskiego Festiwalu Nauki, praca przy projekcie *Analiza funkcjonowania bibliotek naukowych w Polsce* (AFBN), polegający nie tylko na wypełnianiu

ankiety, ale również oznaczający prace przy projekcie (dyrektor Biblioteki jest członkiem Zespołu ds. Analizy Funkcjonowania Bibliotek Naukowych, a zastępca dyrektora jednym z konsultantów), współpraca przy tworzeniu Narodowego Uniwersalnego Katalogu Centralnego (NUKAT), wypełnianie formularza K-03 dla GUS-u. Jednak to działania opisane w artykule, w ocenie autorek, wspomagają kadrę zarządzającą Uczelni. Biblioteka naukowa w środowisku akademickim może przyczynić się do wystąpienia efektu synergii, ponieważ bibliotekarze mają kwalifikacje, dzięki którym mogą być partnerami lub przewodnikami w organizacji procesu badań naukowych oraz dydaktyki. Wymaga to jednak aktywnej postawy, dużej elastyczności i stałego podnoszenia kwalifikacji.

Bibliografia

- Bugaj J., Szarucki M. (2019). Doskonałość naukowa oraz doskonałość dydaktyczna jako kluczowe kompetencje uczelni publicznych w Polsce. *Przegląd Organizacji* [online], nr 2, s. 7–14. Dostępny w: <https://doi.org/10.33141/po.2019.02.01> [przełgądany 16.06.2019].
- Centrum Obsługi Badań Naukowych (2019) [online]. Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu. Dostępny w: http://www.ue.wroc.pl/badania/325/centrum_obsługi_badan_naukowych.html [przełgądany 18.06.2019].
- Chrapczyńska B., Świrad M. (2016). Edukacja informacyjna w bibliotece akademickiej. W: Biblioteka na miarę. Przestrzeń zasoby, usługi. Red. M. Świrad, B. Żmigrodzka. Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, s. 153–168. ISBN 97887695827.
- De Castro P. (2019). 7 things you should know about... Institutional Repositories, CRIS Systems, and their Interoperability [online]. Dostępny w: <https://www.coar-repositories.org/old-pages/community/events/archive/repository-observatory-third-edition/coar-talks-ir-cris-interoperability/second-edition-linked-open-data/7-things-you-should-know-about-open-data/> [przełgądany 11.06.2019].
- InnoLab (2017–2019) [online]. Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu. Dostępny w: <http://projekty.ue.wroc.pl/projekty/innolab> [przełgądany 18.06.2019].
- InterEkon (2019) [online]. Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu. Dostępny w: <https://interekon.ue.wroc.pl> [przełgądany 18.06.2019].
- Komisje senackie (2016–2019) [online]. Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu. Dostępny w: http://www.ue.wroc.pl/uczelnia/2819/komisje_senackie.html [przełgądany 15.06.2019].
- Kościewicz D. (2016). Rola bibliotekarzy akademickich w podnoszeniu kompetencji informacyjnych pracowników uczelni wyższej w kontekście zmian legislacyjnych w polskim szkolnictwie wyższym. W: Nowe zmiany a kondycja bibliotek. Red. J. Czyrek, J. Wojtczak. Wrocław: Korporacja Wrocławskich Bibliotekarzy, s. 19–30. ISBN 9788361970408.

- Leja K. (2011). *Koncepcje zarządzania współczesnym uniwersytetem*. Gdańsk: Wydawnictwo Politechniki Gdańskiej. ISBN 9788373483736.
- PORTAL (2018–2019) [online]. Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu. Dostępny w: <http://projekty.ue.wroc.pl/projekty/portal> [przełączany 18.06.2019].
- Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Dz.U. 2018 poz. 1668.
- Zarządzenie nr 11/2016 Rektora Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu z dnia 14 marca 2016 r. w sprawie obowiązku dokumentowania dorobku naukowo-dydaktycznego Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu [online]. Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu. Dostępny w: http://www.ue.wroc.pl/p/dla_pracownikow/zarzadzenia_pisma_okolne_rektora2016/zr11_2016.pdf [przełączany 11.06.2019].
- Zarządzenie nr 59/2018 Rektora Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu z dnia 9 sierpnia 2018 r. w sprawie obowiązku uzyskania przez pracowników naukowych i doktorantów Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu międzynarodowego indywidualnego numeru Researcher ID oraz numeru ORCID [online]. Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu. Dostępny w: http://www.ue.wroc.pl/p/dla_pracownikow/zarzadzenia_pisma_okolne_rektora2018/zr59_2018.pdf [przełączany 11.06.2019].
- Zarządzenie nr 16/2019 Rektora Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu z dnia 14 marca 2019 r. w sprawie powołania Zespołu ds. wsparcia ewaluacji jakości działalności naukowej [online]. Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu. Dostępny w: http://www.ue.wroc.pl/p/wydzialy/ne/auzelnia2.0/zr_16_2019.pdf [przełączany 11.06.2019].